

ՊԱՅՄԱՆՔ

Թէ Կ. Պօլսոյ եւ թէ դաւաճող համար
Տարեկան գին 480 ղշ.
Վեցամսեայ » 90 »
Իւրաքանչիւր թուոյ գին
Մեծ թերթ 40 փր.
Փոքր 10 »
Ծանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 60 փարայ, աւելի անգամնե-
րու համար 40 փարայ:

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿԱՏԱՆԻՆՈՒՊՈԼԻՍ 40 ՅՈՒՆԻԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բանթէնի մեծ եղբունազործու-
թեան հեղինակին՝ Թորոմանի՝ դատը
հաղիւ աւարտելով այն տխուր համ-
բուխ տէրը մահաւան դատաւարութե-
ան, զոր գծովային ծիծաղով մ'ըն-
դունեցընելով թէ՛ իբրեւ ազատութիւն
սիրող մէկը՝ մշտնջենաւոր չղջայա-
կապ աշխատութեան նախամեծար կը
համարի, եւ ահա ուրիշ գէպը մ'ալ փա-
րկեցնելուն դիւրադրուելու երեւակա-
յութիւնն զբաղցնել սկսաւ, եւ նորու-
թեան կեդրոնը յուղեց Ռօշֆօր, Բի-
էր Պոնաբարձ իշխանին մէկ թշնամա-
նայ պատճառաւ՝ վկայներ զրկեց անոր
զայն մենամարտի հրաւիրելու համար.
բայց կ'երեւի որ իշխանն այս հրաւերը
մերժելով՝ վկայներուն մէկը՝ Վիլթօր-
Նուար անուն՝ ապտակ մը տուաւ անոր.
իշխանն ալ զոլորանալով տարճանակը
քաջց եւ անմիջապէս զարկաւ. ապա-
նեց զայն Այս գէպը բնականաբար
առիթ տուաւ « անհաշտեցեաց » որ
Նարոյնեան գերդաստանին գէթ ըն-
դունանական ցոյցեր ընեն: Ռօշֆօր իր
« Մարտիկեղ » լրագրին մէջ թշնամա-
նայ կայծակներ թափեց կայսեր ու
անոր ազդակնայ վրայ, զորո նոյն իսկ
Օրէնագիր ժողովոյ մէջ « Պօրճիւնե-
րու ընտանիքն փաթար » կոչեց:
Վիլթօր-Նուարի մարմինը կարմիր հա-
տարակապետականք մեծ չըլլալով զար-
կաւորեցին՝ յեղափոխական երգեր եր-
գելով: Բիէր Պոնաբարձ իշխանը բանա-
դուրեցաւ դատուելու համար. բայց
կառավարութիւնն ալ Ռօշֆօրի մէկ
թերթն արգելեց եւ անոր պարունա-
կեմ թշնամանայ պատճառաւ խմբա-
դիրը դատի կոչեց: Ահա թատերական
ներկայացման արժանի եղբորութիւններ,
որոց մէկ մասը միայն հեռագիրը ծա-
նոյց. մանրամասն պարագայները պա-
րունակող փարիզի լրագրներն իր տակա-
ւին ձեռք բերին հասած չեն:

Ժամանակէ մ'ի վեր դադողիցեց
յեղափոխական կուսակցութիւնը պատ-
ճառ կը փնտռէ աղբուրներ հանելու.
ուստի մերթ ընդ մերթ այսպիսի չի-
թութիւնները պակաս չեն: Բայց քա-
նի որ կայսրը կենդանի է, ժողովրդա-
յին դժգոհութիւնը չկրնար բոլորովին
յեղափոխութեան դառնալ: Գաղղիոյ
մէջ հասարակային բարեկարգութիւ-
նը մեծ զորքանակի մը հսկողու-
թեան ներքեւ գրուած է, որ առ կայս-
րն ունեցած անձնուիրութիւնն ու
հաստատութիւնն այս անգամ ալ
հաստատեց՝ Վիլթօր-Նուարի մահ-
ւան վրայ կայսեր զորանոցներուն այ-
ցելութեան երթալուն առթիւ շերտ
համակրութեան ցոյցեր ընելով: Աս-
կէ դատ նիւթական շահերն ալ յե-
ղափոխութեան հակառակ են. բոլոր
անոնք որ ընդ շատ հարստութեան տէր
են եւ վաճառականութիւն կամ ճար-

տարութիւն ունին, խաղաղոյց շար-
ժումներէ կը խորշին, եւ միայն դո՛ւ
կըլլան որ կայսրութիւնն ազատ դը-
րութեան մը վրայ հիմնուի: Իսկ անոնք
որ ընկերային կարգին փարի շրջան-
ներուն մէջ կը գտնուին, անոնք ոչ
միայն կայսրութեանն ալ եւ հարուստ-
ներուն ալ գէթ են. կը սիրեն յեղա-
փոխութիւնը, քանի անկէ կրնան օ-
գուտ քաղել, եւ առանց « ընկերային
հասարակապետութեան » (Բէթիւա-
լիւ սօսիալիսթ) անհնար է որ դո՛ւ ըլ-
լան իսկ Օրէնանեաց եւ Պուրպու-
եանց կուսակիցները բոլորովին ետ
քաշուած են, եւ անոնց կողմանէ դը-
րութէ բնաւ փախ մնացած չէ: Վերջին
ընտրութեանց մէջ իրենցմէ գրեթէ
ընաւ ներկայացուցիչ չգտնուցաւ, եւ
ճարու կոմիտէն նման երեւելի Օրէնա-
եան մը Նարոյնեան Գի նոր պաշտօնէից
մէջ մտաւ: Ասկէ կը տեսնուի որ կայ-
սեր կառավարութիւնն իր գէթ անգո-
քելի թշնամի մ'ունի, այն է ընկերային
համակարգութիւնը (Տէմօքրատի սօ-
սիալիսթ)՝ բայց բարեկարգութեան կու-
սակիցներն ալ իր կողմն են. ուստի
այս երկու մասին մէջ պիտի որոշուի
պարտութիւնն ու յաղթութիւնը: Առ-
աւժամ նշանները բարեկարգութեան
կողմը կը թուին:

Նարոյնեան կայսրը նոր տարույ առ-
թիւ սովորական ընդունելութիւններն
ընելով՝ գետապաններուն ըսաւ. « Եր
յուսամ որ նոր յոյսով » տէրութեանց
հետ խաղաղութեան եւ քաղաքակր-
թութեան նպատակաւ մեր ունեցած
համաձայնութիւնը պիտի ամրապն-
դէ: Եւ Երանուկոտի նախագահին չնոր-
հաւորութեանց պատասխանելով չնոր-
հակալ եղաւ ինքն ալ որ սահմանադրա-
կան փոփոխութեանց համար ասկէ
քանի մ'ամիս առաջ անոր յանձնած
աղաղական ջանքը ի գլուխ հանեց:
Օրէնագիր ժողովոյ եւ մեր մէջ
համաձայնութիւնը մանաւանդ այս
միջոցիս աւելի հարկաւոր եւ օգտա-
կար է: Նոր պարագայներ անոր իրա-
ւասութիւնն աւելցուցին, առանց ազ-
գին ինձ տուած իշխանութիւնը նուա-
զեցնելու: Տէրութեան մեծ մարմին-
ներն իմ պատասխանատուութեանս
մասնակից ընելով՝ աւելի փառահա-
թիւն կ'զգայ՝ ապագայ դժուարու-
թիւններն յաղթելու: Երբ ուղեւոր
մը՝ երկար ճանապարհորդութենէ ե-
տեւ իր բեռնին մէկ մասէն կազատի,
ինքզինքը տկարացողոյց չըլլար, այլ
ընդհակառակն զորութիւն մը կ'առ-
նու գէպ ի յառաջ իր ուղեւորութիւ-
նը շարունակելու:

Խաղաղ պաշտօնէութիւնն ալ վե-
րահազմուեցաւ խորհրդարանին նա-
խագահ Պ. Լանցայի նախագահու-
թեամբ: Բայց խաղաղան քաղաքա-
կանութիւնը բոլորովին հանդարտու-
թեան մէջ է. երեսական նեղութիւնն

ամեն ինչէր մոռցուցած կերեւի, եւ
խաղաղոյց ըլլալով մտքը ներկայ պա-
րագայից մէջ Հռոմի խեղդիւր մէկ կողմ
գնելով՝ ներքին գործոց վիճակը բար-
ւոքել նախամեծար կը կը համարին:

Աւստրիոյ մէջ ալ պաշտօնէից մաս-
նաւոր փոփոխութիւն մ'ըլլալու վրայ
է: Բուն աւստրիական պաշտօնէից գը-
լու թափի կոմսն հրաժարական տը-
ւաւ, բայց տակաւին նոր պաշտօնէից
ընտրութիւնն ի գլուխ ելած չէ:

Բեղրադուրէն կը գրեն թէ Ըն-
կերային (Սօսիալիսթ) դաւադրութիւն
մը երեւան ենելով՝ Ռուսիոյ կառա-
վարութեան բաւական մտառանշու-
թիւն պատճառաւ է: Խուսմը մը երի-
տասարդներ որ Բարաքաղովին դա-
ւադրութեան ժամանակ կառավարու-
թեան խուզարկութիւններն ազա-
տած էին, բոլոր Ռուսիոյ մէջ ճիւղեր
ունեցող յեղափոխական ընկերութիւն
մը հաստատած էին: Ասոնք Չիլիցիւրիա
դառնող քանի մը Ռուս դաշմակա-
նաց հետ հաղորդակցութեան մտած,
եւ ժողովրդեան ալ ուղղեալ յայտա-
բարութիւններ շարադրած ու տպիչ
տուած էին հին: Այս յեղափոխական
գրուածոց մէկ ծրարը Զուլիցիւրիայէն
Ռուսիա դրկուած ըլլալով հասցէին վը-
րայի անունը կրող ուրիշ անձի մը ձեռք
հասաւ, որ զայն ոստիկանութեան
յանձնեց եւ դաւադրութիւնն երե-
ւան ելաւ:

Ռուսական Կօյա լրագիրը կեդրո-
նական Ասիոյ գործոց վրայ կէս պաշ-
տօնական յօդուած մը հրատարակեց,
որ Անգլիական թերթերուն աւերելով
գոհութիւն մը կը պատճառէ: Յիշ-
եալ լրագիրը Ռուսիոյ Պոլսաբայի կող-
մէն ըբաժ աշխարհագրութիւնները
բոլորովին անտեսական պատճառնե-
րու կուտայ: Ռուսիոյ արուեստական
գործարանները գեւեւ կը բազմանան
ընդ շատ վար ըլլալով չեն կրնար ա-
նոնց հետ մրցիլ, ուստի իրենց արտադ-
րութեանց համար այնպիսի վաճառա-
նոցի մը կը կարօտին, որ իւրօրական
ապրանք խիստ դժուարաւ երթայ,
թէ՛ այս նպատակին եւ թէ՛ Ռուսիոյ
գործարաններուն քանակի հայթայթե-
լու համար: Բեղրադուրէի արքունիքն
արժան կը համարի կեդրոնական Ասիոյ
մէջ իր սահմաններն ընդարձակել,
փան զի այն կողմերը վերջիվերջ եր-
կու պայմաններուն ալ նպատաւոր
են: Ռուսիա եթէ Անգլիոյ հետ մըրց-
ման նպատակ մ'ալ ունենայ, վաճա-
ռականութեան համար է եւ սչ քա-
ղաքակցութեան. բայց Անգլիական
լրագիրները կը յարեն որ եթէ այն եր-
կրներն այնչափ վաճառականութիւն
կայ, Ռուսներուն եւ Անգլիացոց ալ
բաւական գործ կրնայ ըլլալ:

Միացեալ—Նահանգաց կառավա-
րութիւնը Չինաստանի դեպքան Պ.
Պրըքինկէյմի հետ կնքուած դաշնագ-

րութեան պատճէնը հրատարակեց, որոյ
գլխաւոր արամագրութիւնները հե-
տեւեաններն են: Չինաց կայսրն արտօ-
նութիւն կուտայ օտար անթուլեանց
եւ հետեւաբար Միացեալ Նահանգաց
հպատակներուն որ իր երկրները բը-
նակին, բայց երկրին վեհապետական
իշխանութիւնն իրեն կը վերապահէ:
Վաճառականութեան եւ նաւարկու-
թեան վերաբերեալ այն արտօնու-
թիւնները որք դաշնագրութեամբ
սահմանեալ չեն, Չինական կառավա-
րութեան կարգադրութեանը ենթադ-
րուած կը գտնուին: Չինաց կայսրը
Միացեալ—Նահանգաց նաւահանգիստ-
ները հիւպատոսներ պիտի կարգէ, որք
Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ հիւպատոսաց
հաւատարար արտօնութիւն պիտի վայե-
րեն: 1858 յունիս 18ի դաշնագրու-
թեան 29 յօդուածին համաձայն քրիս-
տոնեայները կամ քրիստոնէութեան
դարձող Չինները հալածանք չ'պիտի
կրնն. նմանապէս Չինացիք ալ Միացե-
ալ—Նահանգաց մէջ կատարեալ իրը-
ճի աղաւտութիւն պիտի ունենան: Եր-
կու երկրներուն մէջ կամաւոր դադ-
րականութիւնն ազատ պիտի ըլլայ, եւ
երկու տէրութեանց հպատակները փո-
խադարձաբար իրարու երկրի մէջ ա-
մենէն աւելի նպատեալ ազգաց հա-
ւատարար արտօնութիւն պիտի վայե-
րեն: Ամերիկացիք Չինաստանի մէջ վարժա-
րաններ բանալու ազատ պիտի ըլլան
ինչպէս նաեւ Չինացիք ալ Միացե-
ալ—Նահանգաց մէջ: Միացեալ—Նա-
հանգաց կառավարութիւնը Չինաստա-
նի ներքին գործոց չ'պիտի միջամտէ:
Էւրոպական տէրութիւնները կէս բար-
բարոս տէրութեանց (ինչպէս հին ժո-
մանակները Յոնիաստանի եւ մոտերս
ալ Չինաստանի եւ անոր նման երկիր-
ներու) հետ իրենց կնքած դաշնագր-
ութեանց մէջ մասնաւոր արտօնու-
թիւններ առած են, բայց վերջիվերջ
դաշնագրութիւնը մասամբ իւրը այս
գիծէն խտտուած եւ Չինաստանն իւ-
րեւ քաղաքակրթութեան մը հա-
մարած ըլլալով՝ փէրինի Ամերիկեան
դեպքանը զայն անպատեհ դատեց եւ
Վոյնիկէյմի կառավարութիւնն ալ
դեպքանը փոխեց:

Հռոմի ընդհանրական ժողովը գեկու-
28 ին եւ 30 ին երկու նիստ ալ բրաւ,
բայց յուզուած ինքնոց վրայ տեղե-
կութիւն չկայ: Հռոմի արքունիքը ժո-
ղովին ատենագրութիւնը հրատարա-
կել, այլ միայն ժողովին դումարումը
կը ծանուցանէ իր պաշտօնական լը-
րագրին մէջ: Այսչափ միայն թաղուած
է որ գեկու 28 ի նստին մէջ ընդհան-
րապէս արտաքին կամ շարժաւոր փի-
լիսոփայութեան վրայ խօսք եղեր է,
եւ մասնաւորապէս այն փիլիսոփայու-
կան դպրոցներուն վրայ՝ որք խեղճ
կամ բանաւարութիւնը հաստոյց հետ
համաձայնեցնել կուզեն:

Միայն վիճաբանութիւնները ժո-

զտեալ տեղ ոչ ոք չարմարութեան պատ-
ճառաւ ժողովական հարց ամենամեծ
մասին անընդհատ եղած են, թէ Լ. Է. Բի-
ճարանող հայրենի իրենց թուրքերուն
բոլոր զորութիւնն սպառած են ձայ-
ներն ին լսելի ընելու համար:

ՀԱՅԿԱՊՈԼԻՏԻԿ

Փարիզ 19 յունիս
Երէկ Մարտիկա գեանաշարք ելաւ
բայց մնաւ մը չձանուցուիր:

Փարիզ 19 յունիս
Իւպերթէ լրագիրը սուտ կը հանէ
Գաղղիոյ Աւստրիոյ Պալիէրայի եւ
Հոլանտայի մէջ դադարի դաշնակցու-
թիւն մը հաստատուելուն լուրը:

Հոնարա 19 յունիս
Պանանեան կառավարութեան հա-
շտակ շինուած Գէթիէ անուն զրա-
հաւոր քորմէթն այսօր յաջողութեամբ
ծովն իջաւ ի ներկայութեան Միւզի-
րիւս փաշային:

36780

20 յունիս
Պա. Գոնա. Լոնարա . . .
» » Փարիզ 43-93
» Փոխ. Եւր. Փարիզ. 30250
» » Լոնարա 1/2-3/4 գլուխ

Հեռագիր. Անտար . . .
Լիւքսեմբուրգ 20 յունիս
Բաժակ, Մ. Ե. 0. 417/8
Մոսկու 42000 հակ.
Յորին միջոյ կիշնէ
Եղիպտոսցորէն պատրաստ . 28/6
Գարի . 23/6
Բուրգ լուսջուած Անտար 9 1/2-41

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ			
ԵՍՏԱՄԵՐ ՈՒՍՏՈՒՄԵՆ			
9 յունիս	Եւրոպ. իրիւն	47	37
10 »	Հարաւ. առաւօտ	47	33
	Բացուցաւ	47	33
	Կէս Գ. Գոցուցաւ	47	33
	Բացուցաւ	47	33

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տէրութեան երկիրներուն մէջ
գործածուած բազմաթիւ չարիքն
ու կշիռներէն յաւաք եկած առեւ-
տըրական դժուարութիւններն ու ան-
տեղութիւնները կայսերական կառա-
վարութեան ուշադրութիւնը գրաւած
ըլլալով Պետութեան խորհուրդը լաւ
խորհրդածելէ ետեւ վերջապէս եւրո-
պայի քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ
այսօրուան օրս ընդհանրացած տառ-
նորակեան դուրսիւնը Թուրքիոյ Հա-
միտի եւ կշիռը հիմ ընդունելու եւ այս
հիման վրայ օրինակելի մը շինուելով
վեհ. Սուլթանին հաւանութեամբ
հաստատուեցաւ:

Յիշեալ օրինակին թարգմանու-
թիւնը յաջորդ թուով կը հրատարա-
կենք:

Այս շարքու երկու շղթանաւ լցուն
զօրք Մայրաքաղաքէն Անթիպարի գը-
նացին:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ՏԱՆՆԱԳ

Ազգային վարչութեան ներկայ
տաղնայ վիճակն ու շի ուշով նկատող-
ները միաձայն կը խոստովանին թէ
մեր տակաւին խակ ենք ինքզինքնիս
կառավարելու արուեստին մէջ:

Սահմանադրական կամ հանրապե-
տական ազգաց մէջ կառավարական
իշխանութիւնը ժողովրդեանն է. ժո-
ղովրդէն կը ծնի, ժողովրդեան համար:

Ժողովուրդն է օրէնք դնող, ժողովուր-
դն է օրինաց դրած ազգայնական կարգ-
այց ժողովուրդն ինքնին անձամբ եւ
ուղղակի չկատարելով այս գործերը. իր
կողմէն ընտրուած ձեռնհաս փոխա-
նորդներ, որք իր երեսփոխանները կը
կոչուին, յանուն ազգին կամ ժողովրդ-
եան կը գործեն, կէտ նպատակն ու-
նենալով միշտ ազգին կամ ժողովրդ-
եան շահը:

Այս կերպով ահա ժողովուրդը մի-
անգամայն կառավարող է եւ կառա-
վարելու այս է նաեւ իրականաց եւ
պարտեաց սկզբունք ըստածն ալ:
Երբոր այս սկզբունքը փոխադարձ ներ-
դաշնակութեամբ արհապանակի վար-
չական մեքենան կանոնաւորապէս կը
շարժի, իր պաշտօնն արժանապէս կը
կատարէ:

Մեր մէջ՝ դժբաղդարար՝ առօր
հակառակը կը տեսնուի: Կառավարողն
եւ կառավարելոյ սահմանները բոլոր
բովանդակաւ ու շփոթած են. ա-
մեն ալ կառավարող դարձած ենք,
եւ իրօք ոչ մէկ կառավարող է: Պէտ-
քեքնիս շատ, փարչական մեքենայիս
թերի, անկեղծութիւնիս կամ պահան-
ջումս մեծ, միջոցներնիս տարբ. բա-
յանքներն:

Ինչ է մեր ազգային վարչութիւն
ըսածը. — Ի՞նչ բարոյական իշխանու-
թիւն մը՝ անձնակրթութեան վրայ հիմ-
նեալ. իր միակ գէնքն է յարգումը
կամ համարումը եւ ուժն է ժողովրդ-
եան վստահութիւնն ու համարումը:

Ինչ է պաշտօնը. — Յանուն ազգին
անօրինակ ազգին առեւտրի կամ ներքին
գործերը, որք մեծաւ մասամբ բարոյա-
կան են, վստահութիւնը, գաղտնի-
հիւանդանոցի եւ ազգայնաց ինքնա-
կալութեան վրայ կը կայանան՝ ամե-
նուն ինքնայոժար ձեռնառուութեամբն
ու գործակցութեամբ:

Երբոր անձնակրթութիւնը պակտի,
երբոր համարելու միջոցները տկարա-
նան, երբոր հասարակաց վստահութիւ-
նն ու յարգը վերցնել, երբոր ձեռն-
տուութիւնն ու գործակցութիւնը
գաղթի, ամենայն ինչ կատարելով է
մեր ազգային վարչութեան համար.
Թող աշխարհի ամենէն ընտիր Սահմա-
նադրութիւնը ելի է կենդ. քաղէ:

Արեւ պաշտօն մ'ալ ունի վարչու-
թիւնը, այն է տէրութեան առջեւ
միջնորդելու. Այս միջնորդութեան ալ
ազգութեան իշխան պարզապէս բարոյա-
կան է. կրօնական կամ ազգային պի-
տոյք մը տէրութեան ներկայացնելու,
զրկանքի մը անխուսձութեան մը կամ
ապօրինակութեան մը գէտ բողոք
կամ խնդիր մատուցանելու վրայ մի-
այն կը կայանայ. Սոր համար ալ հարկ
կըլլայ ունենալ խոհական քաղաքա-
դէտ եւ անձնաւէր Պատրիարք մը՝ ի-
րեն յարմար խորհրդակցանքով գոր-
ծակցելով եւ միջոցներով:

Մեր ուզած կամ մեղի պէտք ե-
ղած Պատրիարքը դառնալ, բայց երբոր
հմուտ խորհրդակցանքեր չունենայ
բանիւրուն գործակցանք չունենայ,
դրամ չունենայ, վարչութեան միջնոր-
դական պաշտօնն ալ կը դադարի:

Ճշգիւ այս է մեր այսօրուան ազ-
գային վիճակը:

Երկման, երկման, Հայրիկ
Հայրիկ, պառապելով եւ ահա երկմ-
եան Հայրիկն եկաւ. մեծ յայտեր տածե-
ցինք իր վրայ որպէս թէ երկման
գերբնական զօրութեան տէր անձ
մ'ըլլաւ, ինքնին ազգին ամեն պիտոյն
համար, ազգին ամեն փափաքը լցնելով,
ազգին ամեն վիշտերը՝ նիւթական թէ
բարոյական՝ դաշնակցութեան դադարիչ
օժտեալով: Ահա երկու ամիս է որ եր-
կմեան Հայրիկը Պատրիարք եղած է,
եւ մինչեւ այսօր գեւ. գործի մը չէ
կրցած ձեռնարկել: Ազգային ամենա-
կարեւոր գործեր, այլ եւ այլ դաւա-

նային խնդիրներ՝ դառնանք եւ կամ
գոնէ սխալմանց կարօտ փիլոսոփա օր-
քան զօր կը դիւրսին կը մնան. Հայրի-
կը վշտահար կը տարախուսի, յուսա-
հասութիւնը կը պատէ զինքը, եւ ար-
դէն իսկ կը զղջայ թերեւս Պատրիար-
քական ծանր եւ վշտից բռն ստանձ-
նելուն վրայ:

Յողովականաց ընտրութիւն կըլ-
լայ, հրատարականքներն ետեւէն կը
հանին. վստահ Սպարտան պաշտօն-
ներն անտանելի եղած են. վստահ
չարաթը մէկ կամ երկու օր իրենց անձ-
նական դրաղմանքը զոհելով եւ իրենց
քաղկէն ծախք ընելով ազգին համար
ըստ կարի աշխատող անձինք չեն կըր-
նար ազգը գոհ ընել. վստահ իրենց
ըրած զոհողութիւններն ու առած աշ-
խատութիւններն աչքի չեն երեւիր,
արժէք չեն ունենար, եւ գոն թէ միշտ
դժգոհութեամբ, բամբասանօք, եւ
երբեմն ալ անպատուութեամբ կը վար-
ձաորին:

Բայց հատարակային պաշտօնները
ընտրականաց ընտրատութեան եւ-
թակայ կըլլան. Այո, կը լան եւ պէտք
է ըլլան, վստահ իր ուր որ ընտրա-
տութիւն չկայ, հոն յաւաք խնու-
թիւն ալ չկայ. ուսկայն ընտրատու-
թիւնն ալ իր օրինակար սահմանն ունի.
միտքերը ըստաւորելու, կարծիքներն
ուղղելու, ճշմարտութիւն կամ արդ-
ւութիւն երեւան հանելու, սխալներ
կամ պակասութիւններ ի թէ կան ցու-
ցնելու եւ անոնց դարմանը դրանե-
լու պէտք է ծառայէ, եւ ոչ ամեն բան
չարաչօր խոճեմք, ճշմարտութիւնը
թերեւս, միտքերը մոլորեցնելու, սիր-
տեր վիրաւորելու եւ անձնական ար-
ժանիք՝ չընտելու պատիւ՝ կորու-
նալ. մանաւանդ մեր ազգին մէջ, ուր
վարչական պաշտօնները ձրեն, ուր
ձեռնհաս եւ միանգամայն անձնու էր
անձինք հարուստ իւր են, եւ ուր ճշ-
մարտութեան ձայնն իսկ անտարած կը
հնչէ շատերու ականջին:

Այս օրուան օրս մեր ազգին մէջ
գործելու առեւ պէտք կայ քան թէ
խօսելու, միջոցներ՝ ընդհատակին
ամեն մարդ խօսող է, բայց գործող
գրեթէ ոչ ոք:

Արեւաբեւ ազգին վրայ խօսելը ազ-
գային զգացում ունենալու նշան է,
որուն համար գոհ պէտք է ըլլանք,
վստահ իր այս ալ յաւաք խնու-
թիւն մ'է. բայց մի միայն խօսող բան չըլլի-
նար, այլ գործ ալ պէտք է, անձնու-
թիւնն ալ պէտք է, զոհողութիւն
ալ պէտք է:

Իսկ մեր ընդհատակին՝ չափող
ձեռող սրտող, անօրինակ միայն եղած
ենք, սպասելով թերեւս որ ուրիշ աշ-
խարհէ մեր ուզածին պէս ամենակա-
տարեալ մարդիկ կամ երկինքէն հրեշ-
տակներ դան եւ մեր որոշմունքն ու
անօրինակութիւնները գործողներն եւ մեր
փափաքն ու յոյսերը լցնեն:

Եթէ դիտենք որ ազգային գոր-
ծերը բուն մեր գործերն են, վարչութեան
պաշտօնեայնքը մեր փոխանորդ-
ներն են, պէտք է դիտենք նաեւ թէ
ինչ որ անոնցմէ պահանջները՝ մեղմ
պիտի պահանջներ, ինչոր ապանք
մեր ամենուս գործակցութիւնն պիտի
սպասենք. մեր իրարու սրտով
վրաստութիւնը միտքողութիւնը
մեղի գէտ է, մեղի զնա է:

Մեր մէջ առհասարակ այնուակա-
նութիւն չ'կայ, աստուածային իրա-
ւունք միապետական իշխանութիւն
չ'կայ, իշխող եւ իշխեալ դասեր չ'կան,
իրաւունքները մեր կենցաղական վի-
ճակով դրամական կարողութեամբ եւ
մարմնայ ու մտայ հանգամանքներով կը
տարբերենք իրարմէ, բայց իրեն հայ
ազգային իրաւանց աւելու հաւատար
եղբայր ենք, եւ իրենց այն՝ իրար սի-

րելու, իրար յարգելու եւ հանրութեան
օգտին համար իրարու աշակցելու
պարտական: Հարուստն իր գրամովը
հանճար վորձ կամ հմուտութիւն ունե-
ցուն իր խելքովը, աշխատելու կարո-
ղութիւն ունեցողն իր աշխատութեամբ
ըր, մէկ խօսքով իր քաղաքի իր ու-
նեցածովը եւ իր կարողութեան չափովը
պէտք է օգնէ ազգին, եւ ամենքս ալ
մեր պարտքը հաւատարմապէս կատա-
րած կըլլանք:

Բայց պէտք է նաեւ դիտենք
յարդ եւ աշխատութիւնը, յարգել զո-
հողութիւնը, յարգել անձնակրթութիւ-
նը, յարգել արժանիքը, որպէս զի
ազգին օգտակար անձինք ազգին ծա-
ռայելէ չ'կարին: Գիտնանք որոշել հը-
նարաւորն ու անհարկը արդա-
րէն ու անարդարը, եւ տարապայ-
ման կամ անիրաւ պահանջները չը-
նենք, որպէս զի դիւրադրած անձնը-
տիրութիւնները չ'կրտու յանենք, ազ-
գասէր սիրտերը չ'կրտուրենք:

Երբոր դիտենք ասոնք, երբոր լու-
րարանչիւրս մեր կրցած ծառայու-
թիւնը մատուցանելու համար գոտեւ
րինք, երբոր սիրով եւ վստահութեամբ
իրարու աշակցենք, այն ժամանակը
որ դժուարութիւնները կը դիւրա-
նան, վարչական մեքենան կանոնա-
րապէս կ'սկսի շարժի, եւ ազգային
յաւաք խնու-թիւնն ալ զգալի
քայլեր կատու:

Գաղափար 31 դեկտեմբեր 1869

. . . խմբագիր:

Հոկտեմբեր 16 թիւնամակաւ Գա-
ղափար մէջ Մեծիկի-Մարտիկ անուն
ժողով մը կազմելու հրահանգներուն
համաձայն եւ բնութեայ մասին կարծ-
եաց անհամաձայնութիւն ծագելէ ե-
տեւ փայլ միայն ծանուցանելով խա-
տապած էր որ ժողովին կազմութիւնը
լրանալուն եւ գործողութեան սկսե-
լուն լուրն ալ Ձեր մեծապատու
թիւնն աւերեմ: Երբ ուրախ սրտ
կը փութամ խոստանա կատարել ի դո-
հութիւն յաւաք խնու-թիւնն ցանկա-
ցող սրտերով:

Խաղաղութիւն ժողովին սրտ-
ման համաձայն Գեր. Արքեպիսկոպիտ
բազմաթ. Մեծիկի-Մարտիկ ժողովին
փախանալով հաստատուելով, վստահ
Մեծիկի-Մարտիկ խմբագրութեան յան-
ձն շատաւ նախապահելով սրտով տրա-
տեղ վստահ: Տե՛ք թէ քաղաքի մէջ յոյ
ընտրութեամբ ժողովը կազմուեցաւ, եւ
երկու երեք շաբաթէ ի վեր կանոնա-
ւորապէս պաշտօն վարելով իւր ամա-
րան մը հաստատելով միջոցներն եւ
գաղափարը արդի վիճակը բարեւթիւ
կրցողի:

Վստահ, Տե՛ք խաղաղութիւն թիւ
պէս ուսումնասիր եւ յաւաք խնու-
թիւն անձ մը Մարտիկի ժողովին նա-
խապահելով, Գաղափարը գաղափարուն
համար յայտ ազգայն մը կը նշմար-
ուի: Նորին վստահութեամբ քաղաքիս
մարտութեան եւ ջոն ճանդանքուն
չինութեամբ ազգով չափ վրայ լու-
նային գառ, ընկեալութիւններ կազմե-
լով բանակցելի եւ այլ գործողութիւններ
հաստատուելու գիշերելի դատարու-
թիւններն ալ ունի: Ինչ է թէ տեղացի
փառաստանքը այսօրուս գործարան-
ներու հաստատութիւնն իրենց քաղա-
քին վստահականութեան ծագելուն
օգտուները ճանդելով՝ նորին վստահ
թիւնն աշակցին:

Գաղափարը ազգայինք ալ վերջա-
պէս զգալով ազգային գործող եւ գրա-
ղային սրտով վիճակը եւ զանոնք բա-
կարծել այն բարեւթիւն. պէտքը, կէտը
քաղաքացի եւ կէտը պանդուխտ հե-
տեւեալ զ անձներն ժողով մը կազմե-
ցին ընդ նախապահութեամբ Գեր. Ա-
րքեպիսկոպիտ սրտով:

